

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro tertio Decretalium, In Quo De Obligationibus, Beneficiis, Aliisque Juribus Clericorum saecularium, & Regularium agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1676

Titulus XIV. De Precariis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98275](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98275)

alicui ad vitam, vel ultra tempus modicum concedat, suspensionem ab officio ipso iure incurrit, *juxta Clement. 1. h. t. de quo sup. n. 52.*

LXXVIII. Præterea in c. *Quires*; 2. h. t. quod est desumptum ex Concilio Lugdunensi IV. c. 11. statuitur, ut si aliqui res & bona Ecclesiæ à Regibus petant, & obtineant, acceptio seu acquisitio sit irrita, & qui acceperunt à communione Ecclesiæ, cuius facultates auferre cupiunt, excludantur. Ratio est, quia Reges & Principes sæculares non possunt res & bona Ecclesiastica etiam temporalia conferre, vel donare, cum administratio, & dispositio earum ad Ecclesiasticos Prælatos spectet, Laici autem nullam de his disponendi potestatem habeant, c. ult. h. t. *Abbas hic n. 2.* idèque talis donatio est irrita; quia pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de iure donare, c. *Quod autem*; 5. de iure patronat. Eadem pœna excommunicationis decreta est in c. *de rebus*; 22. caus. 12. q. 2. & in c. *In Canonibus*; 57. caus. 16. q. 1. ubi dicitur: si quis oblata Deo dederit, vel acceperit,

præter Episcopum (id est, sine licentia Episcopi) & qui dat, & qui accipit, anathema sit. Porro res & bona Ecclesiæ dicuntur hîc esse egentium seu pauperum, quia tam res Ecclesiarum, quam res Clericorum tempore necessitatis pauperibus erogari debent, *juxta c. ult. & ibi Gl. V. Quicquid*; cit. caus. 16. q. 1. Aliæ pœnæ & censuræ decreta in illegitimè alienantes res Ecclesiasticas habentur in c. 2. h. t. in 6. pœna scilicet suspensionis ab officio & administratione, ipso facto, incurrendæ, lata in Prælatos submittentes Ecclesias vel earum bona Laicis: in Clericos verò, qui id negligunt denunciare Superiiori, suspensio à Beneficio per tritennium: at verò Laici, qui compellunt Clericos ad faciendam talem suspensionem, sunt excommunicati, & si aliquid accipiant, nisi restituant, & resipiscant, ultra excommunicationem, Terræ eorum interdicto Ecclesiastico supponi possunt, ut dictum supra n. 60. & seq. plura de pœnis alienationis illegitimè factæ videri possunt apud Redoanum in *Tract. de reb. Ecclesiæ non alienand. q. 76. c. 1. & 2.*

TITVLVS XIV.

DE PRECARIIS.

Postquàm præcedente Titulo actum fuit de alienationibus rerum Ecclesiasticarum in genere, nunc ad species alienationis, sive ad contractus in specie, per quos fit alienatio, descenditur, de quibus tractatur in hoc & pluribus seqq. Titulis usque ad XXIV. inclusivè. Priusquàm verò de contractibus in specie agamus, pauca quædam de contractibus in genere scitu necessaria præmittenda sunt.

§. I.

De contractibus in genere.

I.

Quartitur primò. Quid sit contractus? Resp. contractus in iure, tum latè, tum strictè accipitur: latè sumptus est duorum vel plurium consensus seu conventio in idem, obligationem ex una tantum parte inducens, quomodo non distinguitur à pacto, quod definitur in l. 1. ff. de pact. Duorum vel plurium in idem placitum & consensus sive conventio. Talis contractus sive pactum gratuitum est donatio, ante traditionem rei, quæ soli donatori obligationem imponit, ut rem donatam tradat, & non revocet, extra casus iure concessos: item simplex promissio acceptata, *Less. l. 2. de iustit. c. 17. dub. 1. n. 4. & 5.* Secundò, accipitur contractus strictè & propriè, pro pacto reciproco sive oneroso, quod ex utràque parte paciscentium seu contrahentium obligationem parit, idèque definitur in l. *Labeo*; 19. §. *Contractum*; ff. de V. S. ultro citroque obligatio, subintellige ex iustitia commutativa, nam alioquin etiam ex aliis virtutibus oriri potest mutua seu reciproca obligatio, ut inter parentes & liberos obligatio pietatis reciproca: inter Superiorem & subditum est etiam

mutua obligatio, ille enim obligatur ad gubernandum, præcipiendo, prohibendo &c. subditus ad obediendum; quæ tamen obligationes rationem contractus non habent. Talis contractus strictè sumptus est emptio & venditio, locatio, & conductio &c.

II. Quartitur secundò. Quotuplex sit contractus? Resp. præcipua divisio contractuum est in nominatum, & innominatum. Contractus nominatus est, qui habet speciale & proprium nomen à lege tributum, quo ab aliis contractibus distinguitur, ut emptio & venditio, locatio & conductio, societas, commodatum, depositum, precarium, mutuum &c. Innominatus contractus dicitur, qui nullo specifico & proprio nomine accepto, in communi commutationis seu permutationis vocabulo persistit, l. 3. ff. de præser. verb. Quorum quatuor recensentur in l. *Naturalis*; 5. in princ. ff. eod. videlicet, *Donum des. v. g. do tibi frumentum*, ut des mihi vinum, non enim est emptio & venditio; quia non datur pretium pro mercede, nec est mutuum, quia non recipitur res ejusdem speciei, post certum tempus: nec locatio aut conductio, quia non datur pretium pro usu vel opera: sed datur una res pro alia, quarum neutra est pretium alterius, qui contractus speciale nomen non habet, sed solum genericum permutationis, quod etiam convenit emptioni & mutuo, *Less. cit. 6. 17. n. 13.* Secundus contractus

tractus inominatus est. *Do ut facias*, v. g. do tibi avenam, ut colas meum agrum, do tibi trumentum, ut desistas à lite, nam sub faciendo continetur etiam negatio, non facias. Tertiò, *facio ut des*, ut colo tibi agrum, ut mihi des panem. Quartò, *facio ut facias*, ut colo tibi agrum, ut vehas mihi ligna. Præterea contractus alii sunt bonæ fidei, qui benignam interpretationem admittunt, secundum æquum & bonum, etiam si id verbis expressum non fuerit, quales sunt, qui enumerantur in §. *Actionum Instit. de action.* Alii dicuntur contractus stricti juris, in quibus stricta interpretatio fieri debet, secundum id, quod expressis verbis conventum fuit, & natura contractus stricti exigat, ita tamen ut verba non accipiantur contra mentem & intentionem proferentis, quales sunt, qui non recensentur in cit. §. *Actionum*; ut stipulatio, donatio, mutuum, feudum, emphyteusis. Alii denique contractus sunt onerosi, in quibus utrique parti contrahentium aliquod onus imponitur dandi vel præstandi: alii lucrativi, qui unam tantum partem gravant, ut donatio, commodatum, precarium &c.

III. Quæritur tertiò. Quot & quibus modis perficiantur contractus? Resp. quatuor: re, verbis, scripturâ sive Litteris, & consensu, §. *fin. Instit. de obligat.* Contractus, qui re sive quorum obligatio traditione seu interventu rei perficitur, sunt ferme omnes illi, qui ipso nomine dationem aut actionem significant, ut mutuum seu mutuatio, commodatum, depositum, permutatio: si enim conventum fuerit, ut mutuo detur, non antè censetur contractus firmus, neque civilis obligatio oritur, quam pecunia numerata fuerit, neque in plus potest quis per hos contractus obligari, quam accepit. Idemque est in commodato, precario & deposito. Verbis dicuntur perfici contractus, qui certam & determinatam verborum formulam continent, & requirunt, erat enim olim certa interrogandi, & respondendi formula præscripta, per quam promissiones jure civili firmatæ conferentur, l. *Stipulationem*; §. 1. ff. de *V. O.* ubi dicitur: stipulatio est verborum conceptio, quibus is, qui interrogatur datum factumve se, quod interrogatus est, responderit. v. g. spondeo mihi dare 50. aureos, spondeo. At verò secundum Jus naturale & Canonicum, non attenditur ad hujusmodi verborum solennitatem: sed potius ad intentionem promittentis, an & qualiter is obligare se voluerit. Scripturâ seu Litteris tunc contractus perfici censentur, quando non ad probationem tantum: sed ad substantiam contractus scriptura requiritur, sive ut cum subscriptione contrahentium fiat, ita ut antequam instrumentum factum v. g. venditionis, aut donationis, vel permutationis scriptum, & subscriptum sit, contractus firmus non censetur, sed per alterius partis penitentiam recedere liceat, juxta leg. *Contractus*; 17. C. de *fide instrum. junct. Gl. mag. princ. Instit. de emptione*; junct. Gl. V. Scripturâ conficiuntur. Idque in his Regionibus maxime usitatum est in rerum immobilium alienatione. Interdum verò ex Constitutione Juris Civilis aut Canonici, ad contractus alicujus substantiam scripturæ solennitas requiritur, ut ad donationem Summæ exigentis insinuationem apud Judicem: ad feudum & emphyteusim, præsertim Ecclesiasticam,

qui actus non censentur perfecti & rati, donec instrumentum seu scriptura publica à Notario super iis sit confecta, de quibus infra suo loco.

Denique consensu solo manifestato per verba, vel alia signa externa, perficiuntur illi contractus, ad quorum substantiam seu naturam, neque certa verborum forma, neque scriptura neque rei traditio requiritur, ut in emptione, & venditione, locatione & conductione, societate, & mandato, l. 2. in princ. & §. 1. ff. de oblig. & action.

IV. Quæritur quartò. Quæ obligationes oriuntur ex quasi contractu? Resp. quasi contractus dicitur, quando unus obligatur alteri ex legis dispositione, licet ex alterius parte nulla intercesserit conventio, nisi interpretativa ex juris fictione: nam accidit interdum, ut quis alteri obligetur, sine præcedente ipsius consensu, ad aliquid dandum, vel accipiendum, adeoque non propriè ex contractu, sed neque ex delicto, vel quasi delicto obligatur, cum nullus præcesserit dolus, vel culpa; itaque obligatio ista oritur ex quasi contractu, perinde ac si mutuo consensu contractum fuisset, Jure ipso plerumque supplente consensum. Ut si quis absentis negotium, absque ejus mandato, vel eo etiam ignorante, utiliter gerendum suscipiat, de quo videri potest, quæ traduntur in Tit. *Instit. de obligat. quæ ex quasi contractu nascuntur.*

§. II.

De contractu Precarii.

Nomen hujus contractus reperitur in Jure in triplici genere acceptum, vel in neutro, precarium, vel in feminino in numero singulari, precaria, vel in plurali, precariæ. Et licet *Hofstiens.* in *summa in princ. h. t.* velit precariam & precariæ distinctos esse contractus; tamen verius est, eos non differre inter se, ut tradit *Gl. fin. in c. ult. h. t. & Abb. in c. 1. n. 3. eod. & alii communiter*, quamvis precaria sive precariæ distinctus contractus sit à precario. Nos de precario in hoc §. de precaria verò sive precariis §. seq. agemus.

V. Quæritur primò. Quid sit precarium, & quomodo à commodato differat? Resp. primò, precarium definitur ab *Ulpiano* in l. 1. in princ. ff. de precariis: precarium est, quod precibus petenti utendum conceditur, quamdiu is, qui concessit, patitur, id est, non revocat, consentit c. 3. h. t. Est autem precarium species quædam liberalitatis, adeoque contractus gratuitus, quamvis differat à donatione, quia qui donat sic dat, ne recipiat: at, qui precario concedit, sic dat, quasi tunc recepturus, cum sibi libuerit precarium solvere, cit. l. 1. §. 1. & 2. Itaque donatio semel traditione perfectâ revocari nequit, nec repeti quod donatum est, ac per illam dominium transfertur: per precarium verò non dominium, sed usus rei transfertur, & sic datur, ut qui dedit, repetere semper possit, ut ex dicendis patebit.

VI. Resp. secundò, precarium à commodato differt primò, ac præcipuè, quia id, quod commodatur, conceditur utendum ad certum ac specialem usum, & ad certum tempus expressum vel tacitum, ut si alicui commoderetur liber ad transcribendum, ad quod

quod certum tempus requiritur, videlicet quantum ad commodè transcribendum sufficit, & exigitur. *l. Interdum*; 73. in princ. & *l. Continuum*; 137. §. *Cum ita*, ff. de *V. O.* idèque ante transactum hoc tempus, vel usum finitum, commodatum revocare, vel repetere non licet, ne damno afficiatur, qui commodatum accepit, ut infra dicitur. Precarium verò non datur ad certum, sed ad indeterminatum usum, & tamen ad certum etiam tempus concedi possit, v. g. ad Calendas Julias, ut constat ex *l. Cum precario*; 12. in princ. & *l. In rebus*; 4. §. ult. ff. h. t. sed quamdiu intra illud tempus voluerit, qui dedit, idè eo pacto datur, ut semper integrum sit danti revocare rem precario concessam, etiam ante tempus illud finitum, *cit. l. 1. princ.* & ex c. *Precarium*; 3. & ult. in princ. h. t. ubi dicitur: » precarium utendum conceditur, quamdiu patitur, » qui concessit. Quod si aliquando detur ad certum usum, is tamen usus certum tempus, nec expressè, nec tacitè in se includit, aut requirit, ut cum liber alicui precario conceditur ad studendum, is non commodatum, sed precario accipit; quia non habet ad certum tempus, expressè vel tacitè, nam posset quis velle uti illo ad studendum toto vitæ suæ tempore, idèque potest revocari, & repeti, ante illum usum finitum, ad quem datus est, quodcumque placuerit ei, qui dedit. *Gl. in cit. c. ult. V. Precarium*, & *Abb. ibid. n. 10. & 2. seqq. Azor p. 3. lib. 7. c. 1. q. 1. & c. 2. q. 5.* Quare precarium non ex eo præcisè à commodato differt, quod in hoc res concedatur ad certum tempus, in illo ad tempus incertum; sed discrimen in hoc consistit, quod commodatum semper concedatur ad tempus, sive expressè, sive tacitè determinatum, v. g. si equus commodetur Viennam usque, ita ut ante hoc tempus transactum revocare illud non liceat. At verò precarium etsi aliquando concedatur ad certum ac definitum tempus, tamen etiam ante illud elapsum revocari potest, *cit. l. Cum precario*, *Gl. in cit. c. ult. V. Per conventionem*; h. t.

III. Secundò differunt, quod qui rem commodatam accepit, nec civiliter, nec naturaliter possidet; quia & possessionem, & proprietatem rei commodatæ retinetis, qui commodat, *l. Res*; 8. ff. *Commodati*: & commodans retinere potest possessionem etiam corporalem seu naturalem, per eos, quibus res commodavit, §. *Possidere Institut. de Interdict.* is enim possidet, cuius nomine possidetur, *cit. §. Possidere*, & *l. Quod meo*; 18. ff. de *acquir. possess.* at verò is, qui precario rem accepit, naturaliter possidet, remanente possessione solum civili penes Dominum concedentem, *l. Et habet*; 15. §. *Eum qui*, & ibi *Gl. V. Corpore & V. A possessione*, ff. h. t. *Gl. in cit. c. ult. V. Precarium*, h. t. *Azor cit. c. 2. q. 4.* adeò ut si is, qui precario rem possidet, turbetur in possessione (non ab ipso Domino, quem rogavit, sed ab alio) interdictum Uti possidetis possit intentare, *l. Qui precario*; 17. ff. *Eodem*, imò etiam interdictum Unde Vi, *Menoch. remed. is. possess. recup. n. 56.*

IV. Tertiò, differt precarium à commodato, quia is, qui rem precario accipit, tenetur solum ex dolo & lata culpa, quæ dolo in jure æquiparatur, *l. Contractus*; 23. ff. de *R. I. l. Questum*; 8. §. *Eum quoque*, ff. h. t. non tamen tenetur præstare culpam levissimam, vel levem, sicut is, qui commodatum accepit, *cit. §. Eum quoque*: ubi etiam ratio affertur; quia

precarium totum ex liberalitate procedit, in principio, in medio, & in fine, nunquam enim astringit concedentem ex necessitate, quin illud semper revocare possit, *Gl. ibid. V. Ex liberalitate*; ac proinde is, qui concessit, non censetur accipientem atq; obligare velle. Nec refert, quod precarium datur in gratiam seu favorem accipientis tantum, adeoque is, qui accepit, videatur obligari ad præstandam culpam, etiam levissimam, *juxta cit. l. Contractus*. Nam cum precarium semper dependeat à mera liberalitate concedentis, qui id potest, quodcumque vult, revocare commodatum verò revocari non potest ante usum completum, idè is, qui precario accipit, non tenetur tantam diligentiam adhibere in custodia rei precario acceptæ, quam commodatarius: præsertim quia is, qui precario rem dedit, sibi imputare debet, si accipiens levem culpam admisit in ejus custodia, siquidem ipse liberè poterat precarium revocare, quodcumque voluisset, *Gl. in cit. §. Eum quoque*, *V. Ex liberalitate*, *Abb. in cit. c. ult. n. 14. h. t. Azor cit. c. 2. q. 3.*

V. Ex dictis colligitur primò: Quenam ad precarii naturam seu substantiam spectent: nam requiritur primò, consensus tam dantis, quam accipientis, est enim precarium contractus. Secundò, ut fiat traditione rei, est enim inter contractus, qui re perficiuntur. Tertiò, ut qui precario dat, possit, quando voluerit, eam revocare, *c. l. 1. ff. eod. & c. ult. h. t.* etiam sine ulla causa, cum pendeat ex libera voluntate ejus, qui dedit, *Azor cit. c. 2. q. 1.* Etsi verò precarium liberè à concedente revocari possit, non tamen statim revocari debet sine urgente necessitate, vel causa rationabili, ita ut prorsus omni usu & commodo careat is, cui precario res concessa est, alioquin censetur frustra & illusoriè res concessa fuisse, & accipiens opponere poterit exceptionem de dolo; nam talis concessio est quoddam beneficium, adjuvari autem nos, non decipiamus lædi beneficio oportet, *l. In commodatis*; 17. §. *Sicut*, ff. *Commodati*: quantum autem temporis spatium permitti debeat accipienti, Judicis arbitrio relinquitur, qui ob urgentem necessitatem statim precarium revocari posse, censere poterit. *Abb. in cit. c. ult. n. 13. h. t. Covarr. l. 3. resol. c. 15. in 6. Molina. Tract. 2. de justit. dist. 298. n. 2.* Idèque locum habet in mutuo dato, nullo præfixo certo tempore.

VI. Colligitur secundò. Etsi precarium semper revocari possit, non tamen idè frustra conceditur ad certum tempus, v. g. ad mensem vel annum, nam cum per precarium possessio juris, seu facultatis re utendi transferatur in eum, cui concessio fit, potest is rem retinere usque ad tempus præfixum, nisi intra illud tempus revocetur: quod si post transactum illud tempus, ad quod precarium concessum est, illud non revocetur, censetur precarium iterum concessum, ac veluti renovatum esse à Domino concedente, *cit. l. In rebus*; §. ult. & ibi *Gl. V. Possidere*, & *V. Rursus*, ff. h. t. Quare majus est beneficium precarii, quam commodati; nam commodatarius debet post finitum tempus, ad quod res commodata est, eam restituere Domino: qui verò precario rem accepit, potest illam retinere, etiam post tempus, ad quod res concessa est, donec repetatur à Domino.

VII. Colligitur tertiò. Non posse in pactum deduci, ut is,

ut is, qui rem precariò concessit, non possit illam ab accipiente repetere, ante certum tempus, ad quod concessum est; tale enim pactum est contra naturam, & substantiam contractus precarij, ideòque irritum est, ut constat ex l. Cum precario; 10. in princ. ff. h. t. ubi dicitur, nulla vis est hujus conventionis, ut rem alienam, Domino invito (id est eo, qui concessit precariò, licet non sit rei Dominus, dicitur enim Dominus respectu ejus, qui habet rem precariò, Gl. ibid. V. Domino invito;) possidere liceat, Abb. in cit. c. ult. num. 3. & 4. Molin. c. l. nu. 4. Azor c. l. q. 2. Quare Bart. in cit. c. l. Cum precario; generalem regulam tradit, quòd pactum contra substantiam contractus adjectum sit nullum, unde nec consuetudo contra naturam contractus valet, Abb. in cit. c. ult. nu. 4. Ubi tamen id limitat, nisi contractus, cui pactum adjectum est, ita explicari possit, ut transeat in naturam alterius contractus, arg. l. Ubi ita; 77. ff. de donat. caus. mort. Nam natura hujus donationis est, ut possit revocari, l. ult. c. de donat. caus. mort. & tamen si pactum adiiciatur, ut non possit revocari, valet pactum; quia transit in donationem inter vivos; nam ut ibid. generalem regulam tradit Bartol. conditio adjecta contra naturam contractus, si possibile est, & significatio id patitur, facit illum transire in alium contractum. Sic in proposito, talis conditio adjecta precario, in dubio explicari potest, ut valeat, eò quòd concedens voluerit commodare, licet precarij nomine usus sit.

VIII. Quæritur secundo, Quando, & quomodo precarium finitur. Resp. Precarium solvitur, seu finitur obitu ejus, cui concessum est, non autem morte concedentis, prout habetur in c. Precarium; 3. & ult. h. t. Ratio primæ partis est, quia Precarium est Beneficium personale, ac proinde cum persona extinguitur, juxta Reg. iur. 7. in 6. nec transit ad Successorem, aut hæredem ejus, cui concessio facta est, l. Cum precario in fine ff. h. t. Abb. in cit. c. ult. n. 5. Excipitur, nisi concessio precarij non simpliciter facta sit personæ: sed dignitati, tunc enim ad Successorem in dignitate, v. g. Prælatum transit, ut indicat Abb. c. l. Secunda pars, quòd precarium non extinguitur morte concedentis, adeòque ad hæredem, qui concessit, transit, habetur etiam in cit. c. Precario in fine, & in c. Quæsitum; 8. §. Quod à Titio ff. eod. ubi dicitur, quod à Titio precariò quis rogavit, id etiam ab hærede ejus precariò habere videtur, & à cæteris successoribus, etiam si ignoret quis hæredem. Ratio est, quia precarium est quædam species gratiæ, ac veluti privilegium, sicut ergo gratia, seu privilegium concessum tam diu manet, donec fuerit revocatum: ita & precarium datur, ut eo utatur is, qui accipit, donec per voluntatem ejus, qui concessit, revocetur, l. 1. ff. h. t. at verò per mortem concedentis non censetur revocata gratia facta, seu jam concessa, c. Si super; 9. de offic. deleg. in 6. ubi dicitur quòd gratia cuiquam ab Apostolica Sede facta (licet nondum sit in ejus executione processum) morte non perimitur concedentis; quia ad revocationem gratiæ alteri factæ, seu facultatis concessiæ requiritur actus positivus, & contraria ordinatio, seu voluntas, quæ si à concedente, dum viveret, non fuit facta, manet gratia, seu privilegium,

Tomus III.

donec ab hærede ejus, vel successore fuerit revocata, Covarruv. cit. c. 15. num. 1. & 3. Molin. cit. disp. 298. n. 8. Laym l. 1. tr. 4. c. 23. n. 17.

Aliud verò dicendum est, si gratia, vel res aliqua precariò concessa sit à Principe, vel alio, usque ad placitum voluntatis suæ, seu quamdiu ipse voluerit, ita ut gratia, seu concessio pendeat à positiva voluntate concedentis: tunc enim eo mortuo, ipsa gratia; seu concessio, sine alia revocatione, expirat, juxta c. Si gratiosè; 5. de rescript. in 6. Ratio est, quia ex verbis hujusmodi colligitur, gratiam, sive rem non absolute concedi: sed cum limitatione, quamdiu perseveraverit concedentis voluntas, seu beneplacitum: cum itaque per mortem hoc omnino extinguatur, sequitur, etiam gratiam, sive rem ita concessam extinguere, neque enim necessarius est actus contrarius, quo revocetur. Idque sumitur etiam ex l. Locatio; 4. ff. locati, ubi dicitur, locatio precariæ rogatio ita facta, quoad is, qui eam locasset, dedisset, vellet, morte ejus, qui locavit tollitur. Ubi Bartol. rationem assignans ait, voluntas morte finitur, Abb. in cit. c. ult. num. 6. Covarruv. c. l. num. 2. & 4. Molin. c. l. num. 10. Laym. in cit. c. Si gratiosè num. 2. & dictum supra, l. 1. Tit. 3. num. 184. & pluribus sequentibus, ubi plura de hac re dicta sunt.

IX. Respondetur secundo. Si is, qui rem precariò alicui concessit, eam alienavit, tunc emptor eam revocare potest, ac proinde per ejus revocationem finitur, & tollitur precarium, prout statuitur in cit. c. 3. & ult. h. t. ubi dicitur, solvitur item precarium, cum ipsum alienari contingit, alicui hoc revocare volenti (hoc est, si concedens rem alienarit alicui, isque precarium revocet,) ubi etiam ratio redditur; quia per alienationem hujusmodi non licet rem alienam, invito Domino, possidere, vel retinere; nam cum precariò datum semper sit gratia, & liberalitas, potest à Domino repeti, quando libuerit. Si verò Successor, seu universalis, videlicet hæres, seu particularis, v. g. Emptor, aut Donatarius, precariò datum non revocet, tunc ab eo res precariò haberi, seu possideri incipit, & ipsi eam precariò concedere censetur, l. Quæsitum; 8. §. Quod à Titio, & §. Illud ff. h. t.

Sed contra obstat videtur, quòd per solam venditionem, absque traditione, adeòque non apprehensâ naturali possessione, non transferatur dominium rei venditæ in emptorem, l. Traditionibus; 20. C. de pact. cum igitur non venditor, qui rem precariò dedit, sed is, qui precariò rem accepit, sit in naturali possessione rei, ut supra dictum, consequenter emptor rei precariò concessæ non potuit fieri Dominus rei venditæ, sine reali traditione rei, & sic ratio expressa, in cit. c. ult. quòd non liceat rem alienam, invito Domino, possidere, non procedit, cum ipse emptor non fuerit Dominus rei precariò concessæ, quippe quæ ipsi à venditore non fuit tradita. Ad hoc respondet Abb. in cit. c. ult. num. 8. & 9. h. t. & alij Canonistæ communiter, quòd fortè venditor se constituit possidere nomine emptoris, & sic per viam constituti transferatur dominium in emptorem, juxta l. Quædam; 77. ff. de rei vindic. nam constituens se possidere,

li

dere,

dere nomine alterius, transfert possessionem in illum, non solum si per se, sed etiam si per alium possidebat, v. g. per colonum, vel qui rem ab eo precario accepit. Verum non videtur hac responsione satisfactum difficultati: nam licet venditor, si naturaliter rem possideat, possit vendendo emptorem dominum efficere, absque reali traditione, constituendo, seu declarando, quod deinceps rem possidere velit nomine emptoris, sive simpliciter, sive ut Custos, aut Commodatarius, vel ut Conductor, vel ut precario habens ab illo, juxta *cit. l. Quaedam*. Attamen in casu proposito, is, qui precario rem dedit, non nisi civiliter rem possidebat, naturalis vero possessio rei erat penes alterum, cui res precario concessa fuit, ut patet ex supra dictis: quomodo ergo potuit venditor, rem vendendo, emptorem dominum facere, constituendo se nomine ipsius naturaliter possidere, cum in naturali possessione ipse non fuerit, sed is, cui res precario concessa fuit. Itaque melius responderi potest, si dicatur, hunc esse casum specialem, in quo dominium transferri potest, etiam si naturalis rei possessio non penes alienantem, sed penes alterum existat, ita tamen, ut etiam intervenire debeat quaedam traditio rei, dum nimirum is, qui rem precario habet, ac possidet, constituit, ac declarat, se rem illam ab emptore habere tanquam domino, & sic erit quaedam, velut nova precarii concessio. Et hoc quidem procedit in Successore particulari, ut emptore, donatario &c. At vero in Successore universalis, sive herede continuatur precarium, licet is, qui precario rem accepit, ignoret illum heredem esse, nihilominus enim censetur rem habere precario ab eodem, *cit. §. Quod à Titio*; quia nimirum heres dominium omnium rerum, ac bonorum defuncti acquirit per solam additionem hereditatis, ante eorum apprehensionem, ac naturalem possessionem, juxta *l. Cum heredes*; 23. ff. de acquir. posses. Similis alius casus, in quo dominium alicui acquiritur, etsi possessio apud alium existat, habetur in *l. Qui mihi*; 13. ff. de donat. junct. l. 1. §. Per procuratorem; ff. de acquir. poss. Si nimirum ex mandato domini res procuratori datur, quam tamen ipse pro se accipiat.

§. III.

De contractu Precariae, seu Precariorum.

X. Queritur primò. Quid sit Precaria, sive Precaria, & quomodo à Precario distinguatur. Respondetur. Est contractus Jure Civili ferme inco- gnitus, in quo res mobilis alicui, ad preces ejusdem, conceditur in perpetuum, vel ad vitam accipientis, vel ad tempus longum, ita ut Beneficij cu- jusdam loco sit, vel etiam ad tempus breve, sed cer- tum, & determinatum, ita ut ante illud elapsum, revocari non possit, *Gl. in c. 1. V. precaria*; h. t. *Abb. ibid. n. 1. & 3. Molin. cit. dis. 298. nu. 20. Laym. in cit. dis. de rer. Eccles. alien. thes. 91.*

Est autem contractus Precariae, seu Precaria- ram longè diversus à contractu Precarij, de quo actum §. præced. Nam precario dari possunt, tam res mo- biles, quam immobiles, item jura, & servitutes,

v. g. iter, vel actus per fundum alterius, *l. 2. §. fin. & l. In rebus*; 4. in princ. ff. de precar. Quamvis nemo rem propriam precario habere, sive possidere pos- sit; quia receptum est, rei suae precarium non esse, *cit. l. In rebus*; §. Item si rem meam; ff. eod. nisi cum debitor pignus rogat precario à creditore possidente, *l. Si debitor*; 11. ff. h. t. Idq; ratione possessionis, non proprietatis, *l. Certè 6. §. fin. ff. eod. Gl. in c. 1. n. 1. V. Precarium*; h. t. at verò Precariae locum tan- tum habent in possessionibus, sive rebus soli, & immobilibus, c. 2. §. Si Oeconomus; & c. Si Precarij 4. caus. 10. q. 2. Secundò Precarium ad certum, & determinatum tempus non conceditur: precaria verò ad certum tempus, secundum quod contrahen- tes conveniunt, concedi potest, *Abb. in c. 1. n. 1. & 3. h. t.* Tertiò precarium semper potest revocari pro arbitrio concedentis: ac precariae revocari non possunt, antequam tempus concessionis elapsum sit, *cit. c. 3. & ult. in fine h. t.* ubi dicitur: Precariae, quæ quodòque de Ecclesiarum possessionibus fieri solent, non sunt pro voluntate concedentis revocandæ, scilicet antequam tempus consti- tum concessionis sit elapsum, nisi talis contractus irrationabiliter, & in damnum Ecclesiae factus sit, *Gl. fin. hic.*

XI. Porro si concessio precariae irrationabili- ter, seu indebitè facta sit in damnum Ecclesiae, tunc à Successore revocari potest, etiam si ab Antecessore pœna sit adjecta tali contractui, prout statutum ha- betur in c. De Precariis; 2. h. t. Nam cum qui- dam Rectores Ecclesiarum contractus precariorum irrationabiliter, seu illegitimè, & in damnum Ec- clesiarum instituisent, obligando se, & suos Suc- cessores sub certa, & quæ gravi pœnâ ad observatio- nem: Statuit Concilium Carthaginense, in hoc ca- su Successores res ita concessas, & irrationabiliter alienatas, non obstante adjectione pœnæ, quæ non obligantur, ad Ecclesiam revocare posse. Imò etiam ab ipso Prælato, sic concedente, & alienan- te, contractus revocari, & rescindi potest, ac debet, si is in administratione toleretur. c. Si quis; 6. tit. præced. *Gl. fin. hic*, ubi addit, & ita Successor potest revocare, quod Prædecessor illicitè fecit.

XII. Hinc inferitur, licet Prælatus, vel alius ha- bens potestatem administrandi res Ecclesiae, aut Com- munitatis, possit adijcere ipœnam conventionalem contractui, quæ obliget tum ipse, tum Successores ejus, ut colligitur ex *ex cit. c. 2. & c. Dilecti*; 4. & c. de arbit. Si tamen contractus sit invalidus, vel rescin- dendus, quia est initus contra Jus, sive jure ipsi resiste- te, tum etiam pœna ei adjecta non valet, sed corrumpit, quia pœna est accessoria contractûs, ideòque sequi- tur naturam sui principalis, *Reg. iur. 42. in 6. Gl. in cit. c. 2. V. Pœna*; & *Abb. n. 3.* aliud verò dicendum est, si contractus non sit contra Jus, sed præter Jus, quia Jus ei non resistit, sed tantum non assiluit, tunc enim adjectio pœnæ valet, etsi contractus non valeat, *Abb. in cit. c. 2. n. 4. h. t.*

XIII. Queritur secundò. Quomodo contractus precariarum differat à contractu Emphyteutico? Re- spond. In plerisque convenit cum illo, in duobus ta- men distinguitur, Primò quòd Precariae ferme, ac ple- rumque fiant gratis, & ad preces alicujus, ut constat ex Etymologia vocabuli, ut si Laico, vel Clerico, bene

bene merito, vel pauperi, aut peregrino detur aliqua possessio, seu fundus Ecclesiae utendus, ac fruendus ad vitam suam, omnino gratis, c. Clerici; 11. caus. 16. q. 3. c. Possessiones; 6. ead. caus. q. 1. & tunc est donatio quaedam usufructus, à quo differt solum, quod certo tempore concessio renovari debeat, ut postea dicitur: Precaria autem dicitur, quia conceditur ad preces alicujus, Abb. in c. 1. num. 4. h. t. Interdum tamen potest, ac solet in Precarijs etiam pensio aliqua constitui, quor annis solvenda, ut si quis petat ab Ecclesia fundum sibi ad vitam suam concedi, in quo molendinum ipse aedificet, promittens certam pensionem annuam se soluturum, v. g. sex scaphas tritici, & tunc talis contractus precariarum non differt ab Emphyteusi, nisi quoad tempus revocationis, ut mox dicitur, Abb. in cit. c. 1. n. 3. h. t. Laym. in cit. dist. thes. 91.

XIV. Differt secundò. Contractus precariarum ab Emphyteusi, quia ille, maximè si pensio annua in signum recognitionis solvi non soleat, singulis quinquennijs renovari debet, juxta c. Precaria; 11. h. t. ubi dicitur, precariae de quinquennio in quinquennium secundum auctoritatem (SS. Canonum) & antiquam consuetudinem, renovari debent. Idem statuitur in c. Precaria; 5. caus. 10. q. 2. nam licet possessores rei precariò concessae nullo tempore praescribere possint, cum proprietatis rei maneat penes Ecclesiam, cit. c. Clerici; 11. caus. 16. q. 3. idèd tamen requiritur renovatio contractus, ne alioquin ob temporis longinquitatem concessionis memoria deperdat, atque res ab Ecclesia penitus alienata censeatur, c. Longinquitate; 64. caus. 12. q. 2. ubi dicitur, Longinquitate saepe fit temporis, ut non pateat conditio originis, Gl. fin. in cit. c. 1. & ibid Abb. n. 3. ob quam causam etiam praecipitur, ut in hujusmodi precariarum concessionibus scriptura conficiatur, c. Saepè; 72. cit. caus. & q. Quare sicut Vassallus amittit jus suum, si investituram à novo Domino intra tempus legitimum non petat; ita & is, qui habet precarias, nisi renovationem elapso quinquennio petat, Abb. in cit. c. 1. n. 5. contra Gl. ibid. V. Quinquennium; ubi ait, quod etiam precariae istae, elapso quinquennio, renoventur, si Dominus patiatur eum, qui rogavit, in possessione permanere. Verum quando ad actum requiritur aliquid ultra patientiam, ut in proposito, renovatio contractus, non sufficit sola patientia, eaque ni-

hil operatur, Barb. in Collect. in cit. c. 1. n. 6. Porro elapso quinquennio, non de novo initur contractus, quasi prior tunc finiatur, alioquin novà opus foret concessionem, & non tantum renovationem: sed ea fit, ne res per oblivionem Ecclesiae pereant, & ne accipiens, vel haeres ipsius eas dicat esse suas ac proprias, Abb. in cit. c. 1. nu. 3. & 5. Molin. cit. dist. 298. nu. ult. Neque verò ad renovationem precarij requiritur consensus Capituli, arg. c. 2. De Feudo; sed sufficit solius Praelati auctoritas, cum non fiat nova concessio, Imola in cit. c. 1. n. 3. in fine, Laym. c. l.

XV. Ubi notandum praterèa primò. In his ad cuiusq; loci consuetudinem est attendendum, cit. c. 1. ibi; secundum antiquam consuetudinem h. t. secundum quam in dubio quilibet contractus intelligi debet, arg. l. Quod si nolir; 31. §. Qui assidua; ff. de edil. Edict. ex generali illa regula tradita à Bartolo; in l. Nemo; §. n. 5. in scholiis lit. C. ff. de duob. reis. Abb. in cit. c. 1. n. 2. h. t. Laym. cit. thes. 91. si nihil in contractu expressum sit, id tacitè actum videtur, quod est de consuetudine loci. Sic v. g. Si in locatione non sit facta mentio de certa mercede, ea secundum consuetudinem praeteritam solvenda est, l. Excepto; 18. C. de locato.

Notandum secundò. Si concessio fundi alicujus titulo precariarum fiat ad longum tempus, tunc censetur jus utilitatis sive usufructus translatum in accipientem, non minus quam per Emphyteusim, cum etiam fundus ita concessus revocari non possit, ante tempus elapsum; idque sumitur ex c. Precaria; 4. in princ. caus. 10. q. 2. ubi habetur, si quis det proprietatem sui fundi Ecclesiae, retento sibi usufructu, potest ab Ecclesia accipere duplum, sive usufructum duorum fundorum, ijsque frui ad vitam suam. Si verò det Ecclesiae simul proprietatem, & usufructum sui fundi, tum potest ab Ecclesia accipere triplum, sive usufructum trium fundorum, ijs utendo, toto tempore vitae suae: & his casibus tales Precariae sunt quaedam concessio usufructus in compensationem proprietatis, quae ab accipiente datur Ecclesiae, vel etiam usufructus, Abb. in cit. c. 1. num. 3. in fine h. t. Quare cum contractus precariarum sit valde affinis, ac similis concessioni usufructus, vel etiam contractui Emphyteutico, idèd nomine alienationis rerum Ecclesiasticarum prohibita, etiam comprehenditur, Laym. c. l. in fine.

TITVLVS XV.

DE COMMODATO.

Quia Commodatum magnam similitudinem habet cum Precario, de quo actum est Titulo praecedente, idèd hic Titulus de Commodato subiungitur.

§. I.

Quid sit commodatum, & quomodo ab aliis contractibus distinguatur: Item quare res commodari possint, & quis commodare possit?

Tomus III.

ASERTIO I. Commodatum sic dictum, quasi utentis, sive accipientis commodo datum; definitur à Glof. in c. unic. V. Commodatum; h. t. & ab Hostiensii in summa; n. 1. eod. Est alicuius rei ad aliquem specialem, seu certum usum gratuito facta concessio. Dicitur primò. Ad certum, ac specialem usum; in quo differt à precario, quod datur alteri gratis, sed ad usum incertum, ad eum scilicet, quem voluerit